

VIJEĆE EUROPE

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

PREDMET ZOVANOVIĆ PROTIV HRVATSKE

(Zahtjev br. 12877/02)

PRESUDA

STRASBOURG

9. prosinca 2004.

Ova će presuda postati konačnom pod okolnostima utvrđenim u članku 44. stavku 2. Konvencije. Može biti podvrgnuta uredničkim izmjenama.

U predmetu Zovanović protiv Hrvatske,

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući u vijeću u sastavu:

- g. C.L. ROZAKIS, *predsjednik*,
- g. L. LOUCAIDES,
- gđa. F. TULKENS,
- g. P. LORENZEN,
- gđa. N. VAJIĆ,
- g. D. SPIELMANN,
- g. S. JEBENS, *suci*,
- i g. S. NIELSEN, *zamjenik tajnika Odjela*,

nakon vijećanja zatvorenog za javnost 18. studenog 2004.,
donosi sljedeću presudu koja je usvojena tog datuma:

POSTUPAK

1. Postupak u ovom predmetu pokrenut je na temelju zahtjeva (br. 12877/02) protiv Republike Hrvatske koji je hrvatski državljanin g. Vinko Zovanović ("podnositelj zahtjeva") podnio Sudu na temelju članka 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda ("Konvencija") dana 7. ožujka 2002. godine.

2. Podnositelja zahtjeva zastupala je gđa M. Manojlović Motušić, odvjetnica iz Zadra. Hrvatsku je Vladu ("Vlada") zastupala njena zastupnica, gđa L. Lukina-Karajković.

3. Dana 9. siječnja 2003. Sud je proglasio zahtjev djelomično nedopuštenim i odlučio Vladi proslijediti prigovore koje se tiču prava na pristup sudu i prava na djelotvorno pravno sredstvo. Prema odredbama članka 29., stavka 3 Konvencije, odlučio je ispitati osnovanost zahtjeva istovremeno sa njegovom dopuštenosti.

ČINJENICE

I. OKOLNOSTI PREDMETA

4. Podnositelj zahtjeva rođen je 1929. godine i živi u Puli, Hrvatska.

5. Dana 3. svibnja 1991. njegova roba uskladištena u kiosku u Zadru, Hrvatska uništena je od strane nepoznatih počinitelja.

6. Dana 16. lipnja 1992. pokrenuo je građanski postupak pred Općinskim sudom u Zadru tražeći naknadu štete od Republike Hrvatske i osiguravajućeg društva za svoju oštećenu imovinu.

7. Dana 17. svibnja 1999. Općinski sud u Zadru prekinuo je postupak u odnosu na Republiku Hrvatsku na temelju Zakona o izmjeni Zakona o obveznim odnosima iz 1996. godine. Istog je dana odlučio razdvojiti postupak u odnosu na osiguravajuće društvo.

8. Dana 16. svibnja 2002. Općinski sud u Zadru odbio je podnositeljev zahtjev protiv osiguravajućeg društva. Podnositelj zahtjeva nije se žalio.

9. Postupak protiv Republike Hrvatske nastavljen je dana 5. prosinca 2003. na temelju Zakona o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija iz 2003. godine.

II. MJERODAVNO DOMAĆE PRAVO

10. Mjerodavni dio Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 53/1991, 73/1991, 3/1994, 7/1996 i 112/1999) glasi kako slijedi:

Članak 180. stavak 1.

"Za štetu nastalu smrću, tjelesnom povredom ili oštećenjem odnosno uništenjem imovine fizičke osobe uslijed akata nasilja ili terora te prilikom javnih demonstracija i manifestacija odgovara društveno-politička zajednica čiji su organi po važećim propisima bili dužni spriječiti takvu štetu."

11. Zakon o izmjeni Zakona o obveznim odnosima (*Narodne novine*, br. 7/1996, u daljnjem tekstu "Zakon iz 1996.") stupio je na snagu 3. veljače 1996. Mjerodavni dijelovi tog zakona glase kako slijedi:

Članak 1.

" U Zakonu o obveznim odnosima ... članak 180. briše se."

Članak 2.

"Postupci za naknadu štete pokrenuti po odredbama članka 180. Zakona o obveznim odnosima, prekidaju se.

Postupci iz stavka 1. ovoga članka nastaviti će se nakon što se donese poseban propis kojim će se urediti odgovornost za štetu nastalu uslijed terorističkih akata."

12. Mjerodavni dio Zakona o parničnom postupku (*Narodne novine*, br. 53/1991, 91/1992, 112/1999 i 117/2003) predviđa:

Članak 212.

"Postupak se prekida: (...)

...

6) kad je to drugim zakonom određeno."

13. Zakon o odgovornosti za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija (*Narodne novine*, br. 117/2003, u daljnjem tekstu "Zakon iz 2003.") stupio je na snagu 31. srpnja 2003. On predviđa da će se postupci prekinuti na temelju Zakona iz 1996. nastaviti i određuje u kojim je okolnostima Republika Hrvatska odgovorna za štetu nastalu uslijed terorističkih akata i javnih demonstracija.

PRAVO

I. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

14. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da mu je donošenjem Zakona iz 1996. povrijeđeno pravo na pristup sudu zajamčeno člankom 6. stavkom 1. Konvencije koji glasi kako slijedi:

Članak 6. stavak 1.

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi...svatko ima pravo...da sud...u razumnom roku ispita njegov slučaj.“

A. Dopuštenost

1. Sukladnost zahtjeva racione temporis

15. Vlada je smatrala da domaće vlasti mogu biti odgovorne samo za događaje koji su se dogodili prije 5. studenog 1997. godine kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Republiku Hrvatsku.

16. Podnositelj zahtjeva prigovorio je da se njegova nemogućnost pristupa sudu nastavila do 31. srpnja 2003., kada je Zakon iz 2003. stupio na snagu.

17. Sud primjećuje kako je u ovom predmetu postupak podnositelja zahtjeva protiv Republike Hrvatske *de facto* prekinut 3. veljače 1996. kad je na snagu stupio Zakon iz 1996. Prema tom Zakonu, Općinski sud u Zadru nije mogao nastaviti postupak. Zakon iz 2003. stupio je na snagu 31. srpnja 2003. predviđajući nastavak postupka. Slijedi da se situacija na koju se žali podnositelj zahtjeva nastavila nakon ratifikacije Konvencije od strane Hrvatske 5. studenog 1997. Sukladno tome, Sud je nadležan racione temporis ispitivati zahtjev ukoliko se tiče prekida postupka podnositelja zahtjeva nakon 5. studenog 1997. godine, uzimajući u obzir duljinu vremena koliko je trajao prekid prije ratifikacije (vidi *Kutić v. Croatia, br. 48778/99, 4. listopad 2001*).

2. Iscrpljenost domaćih pravnih sredstava

18. Vlada je također istaknula da je podnositelj propustio iscrpiti domaća pravna sredstva jer nije podnio prijedlog za ocjenu ustavnosti Ustavnom sudu kojim bi osporio ustavnost Zakona iz 1996. godine.

19. Podnositelj zahtjeva osporio je djelotvornost tog pravnog sredstva.

20. Sud podsjeća da je ustanovio kako gore navedeno pravno sredstvo ne predstavlja pravni lijek koji treba iscrpiti (vidi *Crnojević v. Croatia, br. 71614/01, 29. travnja 2003.*). Sud ne vidi razlog da napusti tu odluku u ovom slučaju. U takvim okolnostima, Sud smatra da zahtjev ne može biti odbačen zbog neiscrpljenosti domaćih pravnih sredstava.

3. Zaključak

21. Sud smatra da zahtjev potiče pravna pitanja koja su dovoljno ozbiljna da odluka o njima ovisi o ispitivanju osnovanosti, druga osnova za proglašavanje zahtjeva nedopuštenim nije utvrđena. Sud, stoga, proglašava zahtjev dopuštenim. Sukladno odluci da primijeni članak 29., stavak 3. Konvencije (vidi stavak 3 iznad), Sud će odmah razmotriti osnovanost zahtjeva.

B. Osnovanost zahtjeva

22. Vlada je pozvala Sud da zaključi kako zahtjev ni na koji način ne ukazuje na povredu članka 6. stavka 1. Konvencije. U vezi s time, Vlada je ustvrdila kako je podnositelj zahtjeva imao pristup sudu budući da je pred Općinskim sudom u Zadru pokrenuo građanski postupak. Činjenica da je sud privremeno prekinuo postupak na temelju Zakona iz 1996. nije utjecala na njegovo pravo na pristup sudu. Zakon iz 2003 mu je sada omogućio pristup sudu.

23. Podnositelj zahtjeva je tvrdio kako mu je pravo na pristup sudu bilo povrijeđeno jer mu je bilo onemogućeno voditi postupak protiv Republike Hrvatske u razdoblju do stupanja na snagu Zakona iz 2003.

24. Sud podsjeća kako je u članak 6. stavak 1. ugrađeno "pravo na sud", a jedan vid toga prava je pravo na pristup, to jest pravo pokretanja postupka pred sudom u građanskim stvarima.

25. Međutim, to pravo nije apsolutno, već može podlijevati ograničenjima. Podrazumijeva se kako su ona dopuštena jer pravo na pristup po sâmoj svojoj naravi zahtijeva uređenje od strane države. U tom pogledu države ugovornice uživaju određenu slobodu procjene, iako konačnu odluku o poštivanju zahtjeva iz Konvencije donosi Sud. Sud se mora uvjeriti da primijenjena ograničenja ne ograničavaju niti smanjuju pristup koji je pojedincu ostavljen na takav način ili u tolikoj mjeri da bi bila narušena sâma bît prava. Nadalje, ograničenje neće biti u skladu s člankom 6. stavkom 1. ako ne teži legitimnom cilju i ako ne postoji razumni odnos razmjernosti između upotrijebljenih sredstava i cilja koji se nastoji ostvariti (vidi *Stubbings and Others v. the United Kingdom* od 22. listopada 1996., *Reports of Judgements and Decisions* 1996-IV, stavak 50.).

26. Sud primjećuje kako je u ovom predmetu postupak podnositelja zahtjeva protiv Republike Hrvatske *de facto* prekinut 3. veljače 1996. kad je na snagu stupio Zakon iz 1996. Zakon iz 2003. stupio je na snagu 31. srpnja 2003. i postupak je nastavljen temeljem tog Zakona 5. prosinca 2003. godine. Dakle, podnositelj zahtjeva je zbog Zakona iz 1996. godine bio spriječen više od sedam godina, od kojih je više od pet godina nakon što je Hrvatska ratificirala Konvenciju, u tome da o njegovom zahtjevu odluče domaći sudovi.

27. Sud nalazi, u skladu sa svojom sudskom praksom (vidi *inter alia* predmet *Kutić v. Croatia*, br. 48778/99, stavak 33., ECHR 2002-II i *Multiplex v. Croatia*, br. 58112/00, stavak 55., 10. srpnja 2003.), da dugo razdoblje u kojem je podnositelj zahtjeva, zbog zakonodavne mjere, bio spriječen u tome da o njegovom zahtjevu građanske naravi odluče domaći sudovi, predstavlja povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

II. NAVODNA POVREDA ČLANKA 6. STAVKA 1. KONVENCIJE

28. Podnositelj zahtjeva se također žali da mu je zbog istog zakonodavstva povrijeđeno pravo na djelotvorno pravno sredstvo zajamčeno člankom 13. Konvencije koji glasi:

"Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom čak i u slučaju kad su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu. "

29. Vlada je smatrala da žalba prema članku 13. nije trebala biti ispitana odvojena s obzirom da je bila obuhvaćena prigovorom pod člankom 6. stavak 1.

30. Podnositelj zahtjeva nije odgovorio na taj podnesak Vlade.

31. Sud primjećuje da je ovaj prigovor povezan s onim iznad ispitanim i stoga mora jednako tako biti proglašen dopuštenim.

32. Imajući u vidu nalaz vezan uz članak 6. stavak 1 (vidi stavak 27 iznad), Sud smatra da nije nužno ispitati je li, u ovom slučaju, bilo povrede članka 13. budući da su njegovi uvjeti manje strogi i ovdje obuhvaćeni onima iz članka 6. stavak 1. (vidi, između ostalih, *Osu v. Italy*, br. 36534/97, stavak 43, 11. srpnja 2002.)

II. PRIMJENA ČLANKA 41. KONVENCIJE

33. Članak 41. Konvencije predviđa:

"Ako Sud utvrdi da je došlo do povrede Konvencije i dodatnih protokola, a unutarne pravo zainteresirane visoke ugovorne stranke omogućava samo djelomičnu odštetu, Sud će, prema potrebi, dodijeliti pravednu naknadu povrijeđenoj stranci."

A. Šteta

34. Na ime materijalne štete, podnositelj zahtjeva zatražio je vrijednost svoje oštećene imovine u iznosu od 20,000 euros ("EUR"). Uz to je tražio i 12,000 EUR na ime nematerijalne štete.

35. Vlada je zatražene iznose smatrala neosnovanima i u svakom slučaju pretjeranima.

36. Sud podsjeća kako se utvrđena povreda odnosi isključivo na pristup podnositelja zahtjeva sudu, a ne na uništenje njegove imovine. Dakle, nije utvrđena nikakva uzročna veza između utvrđene povrede i njegovog zahtjeva za naknadu materijalne štete. Osobito, posao Suda nije nagađati kakav bi bio ishod postupka da je ovaj bio u skladu sa zahtjevima iz članka 6. stavka 1. Konvencije (vidi, *inter alia*, predmet *Göçer v. the Netherlands*, br. 51392/99, stavak 37., 3. listopada 2002.). Stoga se ne dosuđuje nikakva naknada materijalne štete.

37. S druge strane, Sud primjećuje dugo razdoblje tijekom kojeg je podnositelj zahtjeva bio spriječen u tome da bude odlučeno o njegovim zahtjevima građanske naravi te smatra kako su se kod njega sigurno javili određeni osjećaji frustracije i tjeskobe koji opravdavaju dosuđivanje naknade za nematerijalnu štetu. Temeljeći svoju procjenu na pravičnoj osnovi i imajući na umu okolnosti predmeta, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 4,000 EUR, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

B. Troškovi i izdaci

38. Podnositelj zahtjeva zatražio je 3,870 HRK (približno 550 EUR) za troškove i izdatke nastale pred domaćim sudovima i 3,000 HRK (približno 400 EUR) za troškove i izdatke nastale pred Sudom.

39. Vlada je smatrala da su zatraženi iznosi pretjerano visoki.

40. Prema sudskoj praksi Suda, podnositelj zahtjeva ima pravo na naknadu troškova i izdataka samo u mjeri u kojoj se dokaže da ih je stvarno i neophodno pretrpio i da je njihova visina bila razumna. U ovome predmetu, na temelju informacija koje posjeduje i naprijed navedenih kriterija, Sud smatra kako podnositelj zahtjeva nije dokazao da je zbog prekida postupka pred domaćim sudovima pretrpio ikakve dodatne troškove i izdatke. Što se tiče sudskih troškova i izdataka pretrpljenih pred njime, Sud smatra da je zatraženi iznos stvaran i neophodno pretrpljen i da je njegova visina razumna. Sukladno tome, Sud podnositelju zahtjeva dosuđuje 400 EUR po toj osnovi, uvećanih za sve poreze koje bude potrebno zaračunati.

C. Zatezna kamata

41. Sud smatra primjerenim da se zatezna kamata temelji na najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ TIH RAZLOGA, SUD JEDNOGLASNO

1. *presuđuje* da je došlo do povrede članka 6. stavka 1. Konvencije;
2. *presuđuje* da nema potrebe ispitivati prigovor prema članku 13. Konvencije;
3. *presuđuje*

(a) da tužena država podnositelju zahtjeva treba, u roku od tri mjeseca od dana kad presuda postane konačnom u skladu s člankom 44. stavkom 2. Konvencije, isplatiti sljedeće iznose koje treba preračunati u hrvatske kune prema tečaju važećem na dan namirenja:

(i) 4,000 EUR (četiri tisuće eura) na ime nematerijalne štete;

(ii) 400 EUR (dvije tisuće eura) na ime troškova i izdataka; i

(iii) sve poreze koji bude potrebno zaračunati na naprijed navedene iznose;

(b) da se od proteka naprijed navedena tri mjeseca do namirenja na naprijed navedene iznose plaća obična kamata prema stopi koja je jednaka najnižoj kreditnoj stopi Europske središnje banke tijekom razdoblja neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;

3. odbija ostatak zahtjeva podnositelja zahtjeva za pravednu naknadu.

Sastavljeno na engleskom jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 9. prosinca 2004. u skladu s pravilom 77. stavcima 2. i 3. Poslovnika Suda.

Søren NIELSEN
Zamjenik Tajnika

Christos ROZAKIS
Predsjednik